

OTDK-DOLGOZAT

Zsiros Gina Barbara

BA

2013

**A TÁRSADALMI TŐKE GAZDASÁGI HATÁSA ÉS A NYITOTT
INNOVÁCIÓ HAZAI GYAKORLATA**

**THE ECONOMIC EFFECT OF THE SOCIAL CAPITAL AND THE
DOMESTIC RUTIN OF THE OPEN INNOVATION**

Zsiros Gina Barbara

Kézirat lezárva: 2012. november 12.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	1
2. Társadalmi tőke	3
2.1. A társadalmi tőke fogalma.....	3
2.2. Hogyan befolyásolja a társadalmi tőke a gazdasági teljesítményt és az innovációt?	4
3. MÉRHETŐ ÉRTÉKEK.....	8
3.1. Global Competitiveness Index (GCI)	8
3.2. Corruption Perception Index (CPI).....	11
3.1. Innovation Union Scoreboard.....	12
4. OPEN INNOVATION	14
4.1. Mi a nyitott innováció?	14
4.2. A társadalmi tőke szerepe a nyitott innováció gyakorlatában	15
5. GAZDASÁGI REVITALIZÁCIÓ	16
6. ANYAG ÉS MÓDSZER	17
7. EREDMÉNYEK.....	18
7.1. Összefüggések keresése az egyes tényezők közt.....	23
8. ÖSSZEGZÉS	25

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat: K+F – re fordított ráfordítások aránya a GDP % - ában Magyarországon.....	10
2.táblázat: CPI és GCI kapcsolata.....	11
3. táblázat: Nyitott innováció fogalmának ismerete és külső segítség igénybevétele közti kapcsolat.....	23
4. táblázat: Nyitott innováció fogalmának ismerete és felsőoktatási valamint kutatási intézményekkel való kapcsolat összefüggései.....	24
1. ábra: Kulturális dimenziók	5
2. ábra: Versenyképességi index és a társadalmi tőkét befolyásoló pillérek alakulása Magyarországon	9
3. ábra: K+F - re fordított ráfordítások aránya a GDP % - ában Európában.....	10
4. ábra: CPI és GCI alakulása Magyarországon.....	12
5. ábra: Innovation Union Scoreboard 2011	13
6.ábra: Mely régió(k)ban működik a vállalkozása?	17
7. ábra: Az együttműködés szerepe az értékteremtésben	19
8. ábra: Nyitott innováció fogalmának ismerete	20
9. ábra: Külső segítség igénybevételének gyakorisága	21
10. ábra: Kapcsolatok egyetemekkel, főiskolákkal, kutatási intézményekkel	22
11. ábra: Tudatos-e az együttműködés?	22

1. BEVEZETÉS

Az új típusú közgazdasági gondolkodásban a versenyképesség kemény tényezői mellett egyre nagyobb hangsúly helyeződik az úgynevezett puha tényezők vizsgálatára, amely az emberi értékeket, a tudást helyezi előtérbe. Ezen értelmezés szerint a cél a társadalmi jólét megteremtése, ehhez elengedhetetlen fontossággal bír a társadalmi tőke vizsgálata is. A célhoz vezető út során elsősorban magára a társadalomra kell alapoznunk, de kizárólag úgy, hogy a különböző erőforrásoknak kell állnia az ember szolgálatában és nem fordítva!

Napjainkban általánosan elterjedt nézet, hogy a siker kulcsa a versenyképességben rejlik. A vállalkozások mára felismerték, hogy ebben az innovációnak nagy szerepe van. Ennek megvalósításához azonban legtöbbször csak a gazdasági paramétereket veszik figyelembe, a problémákat csak ezek vizsgálatán keresztül közelítik meg.

Az egyre élesebb versenyben azonban ma már nem állja meg a helyét a hagyományos innovációs gyakorlat alkalmazása. „A történelem során bebizonyosodott, hogy azok a cégek teljesítettek legjobban a gazdasági fellendülések idején, amelyek folytatták a befektetéseiket az innovatív képességeikbe a szűkös gazdasági időkben is. Így körözte le az Amerika a brit gyógyszeripart az első világháború után.”(Chesbrough–Garman, 2009) A fejlődés útja ezért hosszú távon kizárólag a nyitott innovációs gyakorlat alkalmazása lehet, amely az ötletek megosztásán alapszik. A kommunikációs csatornák teljeskörűségének köszönhetően az új információk áramlását elméletben ma már fizikai tényezők sem akadályozhatnák, ám a cégek a gyakorlatban nem szívesen osztják meg az ötleteiket egymással.

Az erőforrások megfelelő használata és nem kihasználása lenne az optimális cél. Ám a fókusz a legtöbb vállalkozásnál nem ez. A profit eléréséhez vezető utat és az ehhez szükséges eszközöket hibásan jelölik ki. A legtöbbször az egyetlen útnak még mindig az egyéni versengést látják, és az egyetlen tényező, ami ebben megakadályozhatja őket, a különböző erőforrások hiánya.

Témaválasztásom aktualitását az adja, hogy bár napjainkban ismertnek vélik a fő gazdasági problémákat és azok lehetséges megoldásait, a valódi problémák a legtöbb esetben rejtettek maradnak.

Kutatásom célja, hogy vizsgáljam miért a nyitott innováció a megfelelő út a versenyképesség növeléséhez, a társadalmi tőke milyen szerepet kap a nyitott innováció során, valamint melyek azok a tényezők, melyek befolyásolják a társadalmi tőke

milyenségét. Dolgozatomat három hipotézis vizsgálata köré fogom építeni, melyek a következők:

1.Hipotézis:

Az alacsony társadalmi tőke magas korrupciós szintet okoz, valamint csökkenti az innovációs hajlamot, így ezek az országok kevésbé versenyképesek.

2.Hipotézis:

Hazánkban az általános bizalom hiányának következtében a vállalkozások együttműködési hajlandósága alacsony.

3.Hipotézis:

Magyarországon nem alkalmazzák a nyitott innováció gyakorlatát, a külső szereplők bevonása nem az innováció érdekében történik.

2. TÁRSADALMI TŐKE

2.1. A TÁRSADALMI TŐKE FOGALMA

A társadalmi tőke, mint fogalom használatának eredete *Hanifan* (1916) nevéhez fűződik. A maiánál sokkal szűkebb értelemben vett „összefonódást” taglalt csupán, illetve kisebb csoportok, közösségek egymással való interakcióját írta le, azon emberekét, akik egymással valamilyen társadalmi egységet alkottak. A fogalom teljes kiszélesítését, és a mai jelentését *Loury* (1977) kölcsönözte a társadalmi tőkének. Ő egyfajta erőként, erőforrásként írta le ezt a jelenséget, amelynek készlete a családi kapcsolatokban, továbbá közösségi szervezetekben lelhető fel. *Ben Porath* (1980) gazdaságelmélete szerint a gazdasági kapcsolatok örökérvényű rendszerében úgynevezett F-kapcsolatok működnek, ezek a családok (Families), barátok (Friends) és vállalatok (Firms). (Orbán–Szántó, 2005)

Mindezek után *Bourdieu* (1998) váltotta ténylegesen tőkévé ezt a fogalmat. (Orbán–Szántó, 2005) „Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke” című művében kulturális, társadalmi és szimbolikus tőkéről értekezett. Felfogásában a társadalmi tőke magánvagyon, és azon erőfeszítéseket foglalja magában, melyet az egyének a társadalmi kapcsolatháló kialakítása céljából fejtenek ki. (TÁRKI, 2005)

Coleman szerint a társadalmi tőke erőforrásként hasznosítható kapcsolatrendszer, melynek feltételeit a kapcsolatháló zártságát és stabilitását biztosító társadalomszerkezeti sajátosságok, ideológiák és társadalmi szervezetek alkotják. Később *Coleman* a fogalmat tovább finomította, miszerint társadalmi tőkét alkotnak a hatalmi viszonyok, valamint a kisajátítható és szándékosan kialakított szervezetek. Már megjelenik a társadalmi tőke közjószág-felfogása is, a hangsúly azonban továbbra is a társadalmi tőke egyéni cselekvést előnyösen előmozdító vonatkozásán van. (TÁRKI, 2005)

Putnam (1993, 1993a, 1995, 2000) munkáiban teljesezik ki a társadalmi tőke közjószág-felfogása. Szerinte a társadalmi tőke szemben a fizikai és emberi tőkével, inkább kollektív ismérv; az egyének közti kapcsolatokat, szoros társadalmi kapcsolathálókat, erős civil szervezeteket, valamint a kölcsönösség, a szolidaritás és a bizalom ezekből fakadó normáit jelenti. *Putnam* szerint a társadalmi tőke olyan kulturális jelenség, mely nagy közösségeket jellemez és egyszerre jelenti a kollektív cselekvésre való készséget valamint a közintézményekbe vetett bizalmat. (TÁRKI, 2005)

Fukuyama „Bizalom” (1997) című munkájában kiszélesíti a társadalmi tőke fogalmát. A hangsúly szerint az együttműködésen és a mozgósításon van. A kölcsönös bizalmat és valláserkölcset is besorolja a társadalmi együttműködést elősegítő tényezők közé.(TÁRKI, 2005)

Az *OECD* 2001-ben készült *The Well-being of Nations* című tanulmányában a társadalmi tőke fogalmát úgy határozza meg, mint olyan tőkét, ami az egyének között létrejövő kapcsolatokban halmozódik fel, s ezért olyan közjóságnak tekinthető, amit az emberi és a fizikai tőkével azonos módon hoznak létre, de aminek beruházási folyamata ezekhez képest kevésbé kézzelfoghatóan megy végbe. A társadalmi tőke tehát a kapcsolatok, a bizalom, a közösségi normák és a civil társadalmi aktivitás elegye. A társadalmi tőke, a fizikai és emberi tőkéhez hasonlóan felhalmozható, és el is vesztethető, ezért is lehet indokolt a közgazdasági szakkifejezés, a tőke használata.(Orbán–Szántó, 2005)

2.2. HOGYAN BEFOLYÁSOLJA A TÁRSADALMI TŐKE A GAZDASÁGI TELJESÍTMÉNYT ÉS AZ INNOVÁCIÓT?

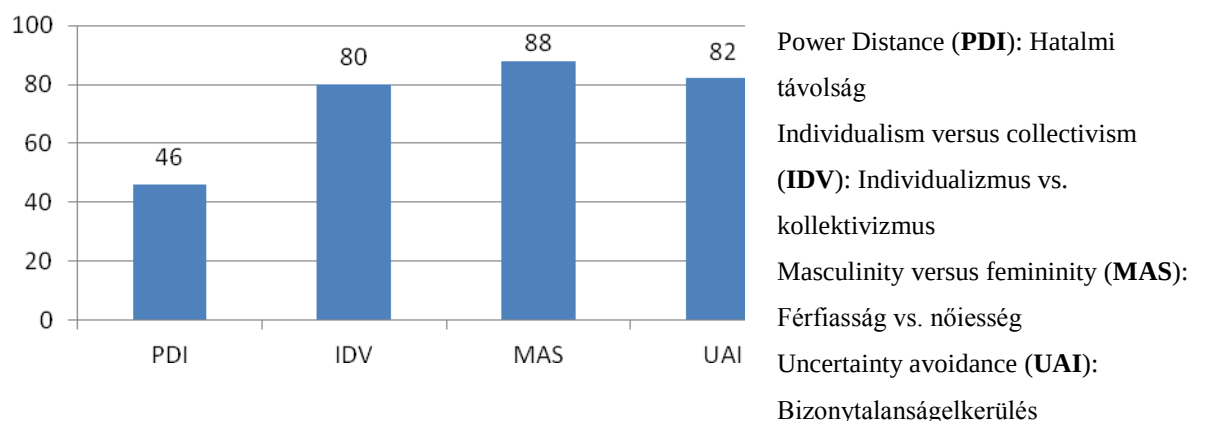
A társadalmi tőke egyrészt közvetlen, másrészt közvetett módon hat a gazdasági teljesítményre.

Magasabb bizalmi környezetben a tranzakciós költségek csökkennek, és ez közvetlenül hat a gazdasági növekedésre. A politikai kijelentések és hitelesebbek lehetnek, mely növelheti a beruházási kedvet és ösztönözhet más gazdasági tevékenységeket is. A közösségi normák növelik az együttműködésre való hajlamot, ez kooperációs megoldásokhoz vezethet a vállalkozások részéről, melyek így nagyobb profitot érhetnek el. Az együttműködésre való hajlam a piaci szereplőket új megoldásokra nyitottabbá teszi, azaz ösztönzi az innovációt, melyhez hatékony csapatmunka szükséges, ami nem valósulhat meg alacsony bizalmi szintű környezetben.(Csath, 2010)

A társadalmi tőke segíthet a negatív externáliák enyhítésében, ezen kívül lehetővé teszi a gazdasági szereplőknek, hogy megoldják kollektív cselekvési problémáikat. Magas társadalmi tőke állomány esetén csökken a csalás és bűnözés mértéke is. Ezek mind közvetlenül segítik elő a gazdaság hatékony működését, a gazdasági teljesítmény javulását. Ugyanakkor az emberi tőke és a társadalmi tőke interakcióján keresztül közvetett hatás is megfigyelhető. Az oktatásba történő beruházás sokkal hatékonyabb

magasabb társadalmi tőke esetén. A szereplők nagyobb kockázatot mernek vállalni, vállalkozókészebbek, így az innováció diffúziója sokkal hatékonyabb. Javíthatja a kormányzati fellépést és a gazdaságpolitikák hatékonyságát, mivel befolyásolhatja a politikai részvétel mértékét és karakterét. Minél nagyobb a társadalmi tőke állománya, annál könnyebben zárkózik fel az adott ország, tehát pozitív hatással van a felzárkózási mechanizmusra is. (Szabó, 2011)

„A céghálózatok laza szövetsége, melyek között dinamikus információcsere zajlik és együtt tanulnak, fejlődnek, változnak, nem jöhetnek létre, ha nincs a társadalomban *együttműködési hajlam és bizalom*. Az alacsony béreken foglalkoztatott emberek fizikailag és lelkileg is tönkremennek, így hosszú távon az alacsony bérek a versenyképességet rontják.” (Kerek et. al., 2004) Hofstede rámutatott arra, hogy a hatalmi távolságok, a társadalom szerveződése, a kulturális jegyek szintén jelentős mértékben befolyásolhatják az innováció szintjét és a gazdasági szereplők közötti kapcsolatok szorosságát. Az 5 dimenzió közül (hatalmi távolság, egyén vagy csoport, férfias/nőies társadalom, bizonytalanságkerülés, időtényező) az *egyén vagy csoport* dimenzió a releváns a kapcsolatok kiépítése terén. Magyarországon a Hofstede által mért adatok¹ alapján kicsi a hatalmi távolság (46), individualista a társadalom (80) és erősen maszkulin jelleget mutat (88).

1. ábra: Kulturális dimenziók
(saját szerkesztés)

forrás: <http://geert-hofstede.com>

¹ <http://geert-hofstede.com/> (letöltve: 2012.03.05.)

„Ez a dimenzió a társadalom tagjai közti kapcsolatot taglalja többek közt aszerint, hogy milyen a döntéshozatal, a felelősségvállalás módja, az emberek közti kötelék szorossága. Az *individualista társadalmakra* az én tudatosság, míg a *kollektivisták társadalmakra* ennek ellenkezője, a csoport, a mi tudatosság jellemző. Az individualista kultúrában az egyén saját érdekeit a csoport érdeke felé helyezi. Az értékrendjében az eredmény és a teljesítmény áll az első helyen. Az egyének döntéseiket egyedül, segítség nélkül hozzák meg, úgy vélik, hogy ez az egyetlen és legjobb döntés. A kollektivisták országokban az egyén számára fontosak a társadalmi kapcsolatok, a többi emberhez való kötődés. Cselekedeteiben, mindennapi munkájában másokkal együtt, közösen hozza meg a döntést. Értékrendjében legfontosabbak, az emberi kapcsolatok, az egymáshoz tartozás. A munkában nemcsak az anyagi gyarapodás lehetőségét látják, de megjelenik az érzelmi kötődés és nagy szerepet kapnak az értékek. A szervezetekben, intézményekben az individuális egyéni felelősségvállalást felváltja a csoportos felelősségvállalás, és a teljesítmény.”(Hofstede – Hofstede, 2008)

„A legegyszerűbb meghatározás szerint a *társadalmi tőke* azon erőforrásokat tartalmazza, amelyekhez egy egyén vagy egy cég személyes és üzleti kapcsolatai révén jut hozzá. Ezek az erőforrások lehetnek ötletek, információk, pénz, üzleti lehetőségek, hatalom és befolyás, együttműködés, bizalom vagy pozitív imázs. A „társadalmi” szó arra utal, hogy olyan erőforrásokról van szó, amelyek nem egyének tulajdonában vannak, hanem a kapcsolatok megléte miatt léteznek. A „tőke” pedig arra utal, hogy – humán és a pénztőkéhez hasonlóan – a társadalmi tőke is képes értéket termelni. A tudás hasznosítása, menedzselése pedig csak jó társadalmi tőkájú cégnél lehet igazán sikeres. Csak bizalmon alapuló, jó emberi kapcsolatokkal jellemezhető légkörben lesznek hajlandók a gazdasági szereplők arra, hogy tudásukat megosszák egymással. Erre az erős társadalmi tőkére épít az „*open innovation*” is, amely szintén a kapcsolatok meglétére alapoz. A *nyitott innováció* lényege, hogy a cég ne csak saját ötleteire építsen, hanem széleskörűen használja a külvilágból származó ötleteket is. Ezzel a fogalommal azt a *vállalati üzleti modellt* írjuk le, amelyben a cég tudatosan és rendszeresen használ külső tudást az innováció egyes, vagy valamennyi szakaszában. A nyitott innovációban fontos a felsőoktatási és a kutatóintézményekkel való tudatos és rendszeres együttműködés, illetve a vevők innovációs folyamatba való bevonásán keresztül lehetővé teszi a termék és a szolgáltatás vevők igényeihez szabását. A nyitott innováció is csak olyan országokban jellemző, amelyben a társadalmi tőke kellően erős, a gazdasági szereplők képesek és

készek együttműködni a siker és az eredmények elérése érdekében.”(Csath, 2010) Az előnyszerzésben és az értékteremtésben egyre inkább az *innovációnak* lesz meghatározó szerepe.

„Az *újérték-teremtés* és az *innováció* rokon fogalom. Egy sikeres innováció, legyen az termék, technológia, piaci, vezetési vagy szervezési innováció, új értéket hoz létre. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy új érték csak innovációval jöhet létre. Az új érték létrehozása és a fenntartható versenyelőny is rokon fogalmak. A legjobb innovátorok nem magányos génuszok. Ők olyan emberek, akik arra képesek, hogy egy olyan ötletet, amely egy adott összefüggésben természetes, átvigyenek egy másik összefüggésrendszerbe, amelyben ugyanaz az ötlet már meghökkentő is lehet. Az innováció eredményessége nagymértékben múlik azon, hogy a K+F, a termék-, vagy a technológiai innovációt, illetve az üzletimodell–innovációt hogyan sikerül összhangba hozni.”(Csath,2011: 87 – 88)

„Az együttműködések létrehozásának legfontosabb közgazdasági magyarázata, hogy a két fél együttműködve egymással, egymás igazi és teljes megértésére törekedve, empátiát és érzékenységet gyakorolva munkájával együttesen nagyobb eredményt ér el, mint ami kettőjük között egyenkénti teljesítmények összege lenne.

Hatékony együttműködések elve:

2+2=5

Az egymást kölcsönösen segítő együttműködések lévén az innovációban is számottevőbb eredmények érhetőek el. Nagyon sok ágazatban az innováció nem is nélkülözheti a más gazdasági szereplőkkel kialakított kapcsolatokat, mert az adott vállalat nem biztos, hogy a fejlesztés minden szakaszában rendelkezik a megfelelő kompetenciákkal.”(Varga, 2012:9)

3. MÉRHEŐ ÉRTÉKEK

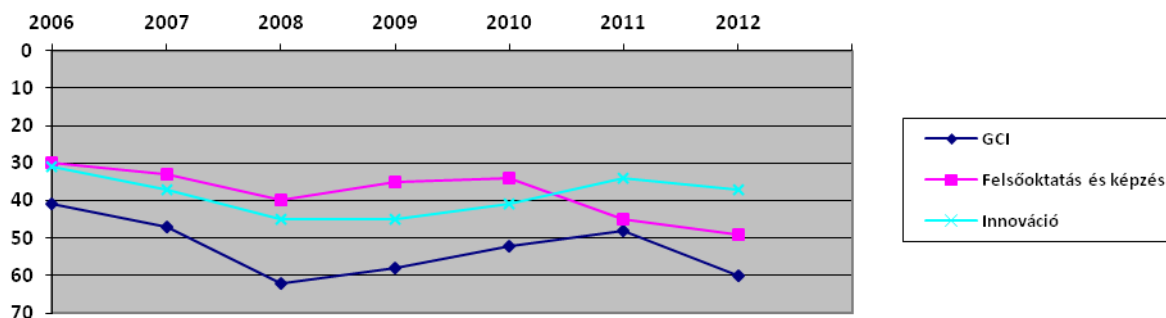
3.1. GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX (GCI)

A World Economic Forum (WEF) minden évben elkészíti versenyképességi jelentését. A jelentéseiben a nemzeti versenyképességet alátámasztó tényezőket tanulmányozza és veti össze. A Global Competitiveness Index a versenyképesség makro és mikroszintű vonatkozásait egy mutatóba integrálja. A társadalmi tőke és a GCI kapcsolata abban rejlik, hogy az index pontosan megmutatja egy-egy ország versenyképességét az adott évben, amely visszavezethető a társadalmi tőke jellegére is.

A versenyképességi mutató 12 pillérre támaszkodva méri az országok, régiók gazdasági tevékenységét, amelyek között megtalálható számtalan, már a társadalmi tőke kapcsán említett tényező is.

Az ötödik pillér a *felsőoktatás és képzés*. A társadalmi tőke egyik legfontosabb eleme az adott ország szellemi tőkéje. Napjaink változó gazdasági környezetében fokozottan igény van az iskolázott dolgozói rétegre, hiszen ők azok akik alkalmazkodni tudnak a változó feltételekhez. Ez az elem fontos a nemzetközi piacon a gazdasági közösségben való helytálló magatartás és szaktudás elsajátítása miatt is, amiben a folyamatos, illetve alkalmankénti munka közbeni képzés is szerepet játszik, derül ki a jelentésből.(World Economic Forum, 2012)

Az utolsó, egyben „legfontosabb” pillér az *innováció*. Hosszú távon az innovációba fektetett tőke megtérülését semelyik másik alkotóelem nem körözheti le, a világot a fejlődés és a változás viszi előre. Az új ötletek megvalósításához a megfelelő mennyiségű tőke mellett szükség van az újdonságra való nyitottságra, a tudásra. Ehhez be kell látniuk az országoknak, hogy nem a K+F területekről kell elvonni a pénzeket; valamint a vállalkozásoknak is, hogy a termelés mennyiségi növelésével szemben, annak minőségének fokozására kell törekedni.(World Economic Forum, 2012) Ez nem lehetséges megfelelő szintű társadalmi tőke nélkül, tehát a *gazdaság fejlődésének egyik legfontosabb tényezője a társadalmi tőke milyensége!*

2. ábra: Versenyképességi index és a társadalmi tőkét befolyásoló pillérek alakulása

Magyarországon

(saját szerkesztés)

forrás: World Economic Forum

A GCI értéket a 12 pillérnél mért értékek átlaga adja. Az indexek értékei szintén azok részértékeinek az átlaga. Általánosságban tehát elmondható, hogy *a versenyképességi listán elért helyezésnél jobb eredmény az adott pillérnek vagy részének versenyképességben betöltött esetleges húzóágazat szerepét fejezi ki.* Az ábrán jól látható, hogy a felsőoktatás és képzés, valamint az innovációra kapott érték tekintetében is jobb helyezést értünk el, mint a versenyképességi mutató érték esetén.

Az ötödik pillér elsőre nem is olyan rossznak tűnő értékeit főleg az adja, hogy Magyarországon sokan tanulnak a közép -, és felsőoktatásban. Az oktatás színvonala (kivéve a matematika és természettudományokat) viszonylag sajnos igen alacsony, nincs elég lehetőség a személyes fejlődésre, a tanároknak sem biztosítanak megfelelő továbbképzést.

Ezen problémák a gazdasági válság következtében még inkább elmélyültek. A European University Association Salzburgi értekezlete feltárta, hogy az oktatásra és kutatásra szánt költségvetés eltérő trendeket mutatott a gazdasági válság következtében. Míg Nyugat-Európában a 2008–2012-ig tartó időszakban növelték ezen területek költségvetését, addig Kelet és Dél-Európában aggasztó jelek mutatkoztak meg; a gazdasági visszaesés következtében több, mint 10%-al kevesebb összeget költöttek a kutatásra és oktatásra.²

Az innováció Magyarország versenyképességi zászlóshajója lehetne, de sajnos a kormány még nem ismerte fel az ebben rejlő lehetőséget; keveset költünk K+F-re, illetve fejlett technológiájú termékek beszerzésére is kormányzati szinten. Az eurostat legfrissebb

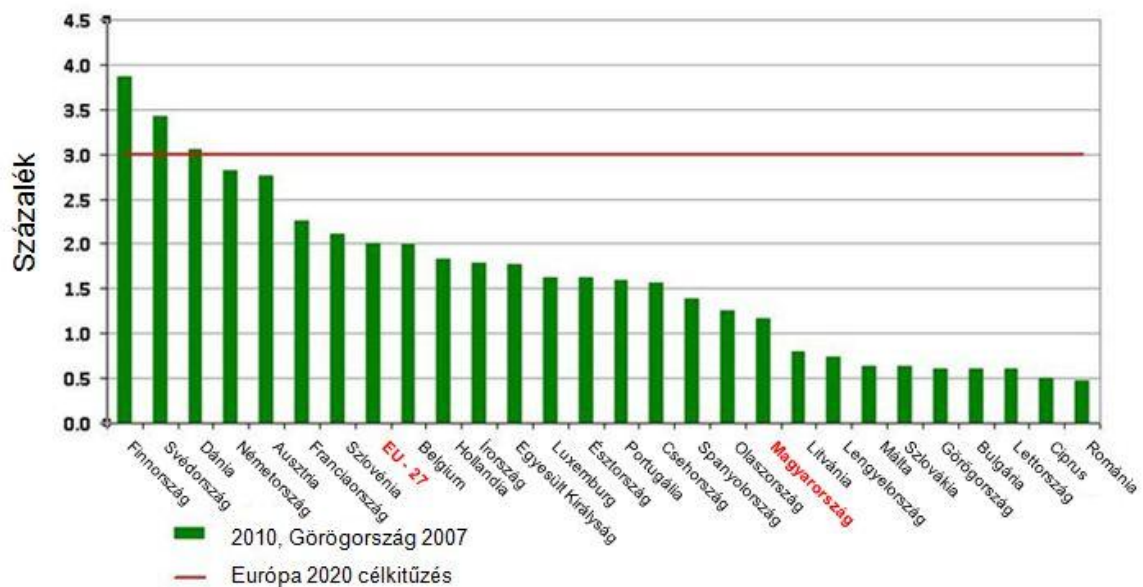
² <http://www.timeshighereducation.co.uk> (letöltve: 2012.11.09.)

adatai szerint Európában átlagosan 2%-ot költenek kutatás – fejlesztésre, ez az érték Magyarországon alig haladja meg az 1%-ot!

1. táblázat: K+F – re fordított ráfordítások aránya a GDP % - ában Magyarországon

2000	0,81%
2001	0,93%
2002	1,00%
2003	0,94%
2004	0,88%
2005	0,94%
2006	1,01%
2007	0,98%
2008	1,00%
2009	1,17%
2010	1,17%
2011	1,21%

(saját szerkesztés)
forrás: www.ksh.hu

3. ábra: K+F - re fordított ráfordítások aránya a GDP % - ában Európában

forrás: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

3.2. CORRUPTION PERCEPTION INDEX (CPI)

„A Transparency International Korruptió Érzékelési Indexe a korruptió közhivatalnokok és politikusok körében érzékelt mértéke alapján rangsorolja az országokat. Összetett mutató, mely különböző független és elismert intézetek által készített szakértői és üzleti felmérések korruptióval kapcsolatos adataira épít.”³

A pontszámok 0-10-ig terjednek, minél magasabb a pontszám, annál csekélyebb mértékű a korruptióval való fertőzöttség az adott országban. Az korruptió mértéke és a WEF versenyképességi listáján elért helyezés között összefüggés fedezhető fel.

2.táblázat: CPI és GCI kapcsolata

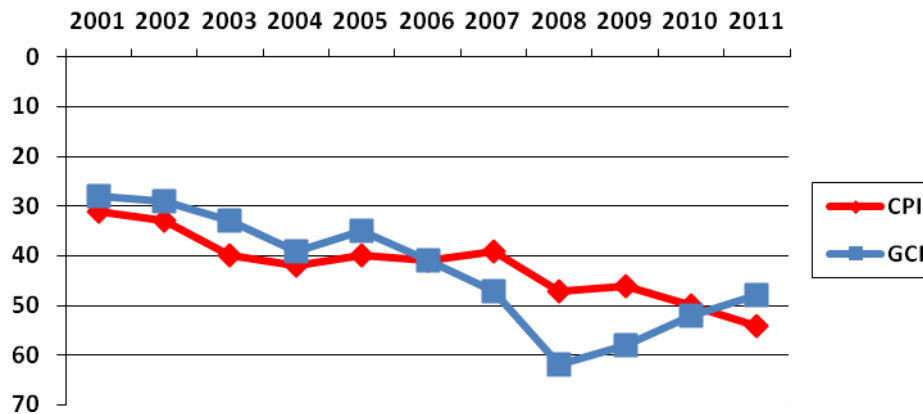
	CPI	GCI
Új-Zéland	1.(9,5)	23.
Dánia	2.(9,4)	12.
Finnország	2.(9,4)	3.
Svédország	3.(9,3)	4.
Szingapúr	4.(9,2)	2.
Magyarország	54.(4,6)	60.
Csád	168.(2,0)	139.
Burundi	172.(1,9)	144.
Venezuela	172.(1,9)	126.
Haiti	175.(1,8)	142.

(saját szerkesztés)

forrás: www.transparency.hu, World Economic Forum

A táblázatban azokat az országokat tüntettem fel, ahol a legalacsonyabb, illetve legmagasabb a korruptió érzékelt szintje. A CPI esetén feltüntettem a mért értékeket is, mivel ez jól szemlélteti a korruptió mértékének különbségét az élenjáró és sereghajtó országok között. Az adatok alapján jól látható, hogy a CPI lista elején szereplő országok a WEF felmérése szerint is előkelő helyeket szereztek meg, és ugyanez érvényesül az utolsó helyezetteknél is; a legrosszabb GCI indexszel rendelkező országok a legkorruptabb országok közé sorolhatóak. Magyarország mindkét esetben kb. a lista első harmadának a legvégén helyezkedik el. Ez közel sem mondható kedvező pozíciónak, tekintve, hogy a legtöbb Európai ország jobb eredményeket ért el, mint mi.

³ <http://www.transparency.hu> (letöltve: 2012.04.02.)

4. ábra: CPI és GCI alakulása Magyarországon

(saját szerkesztés)

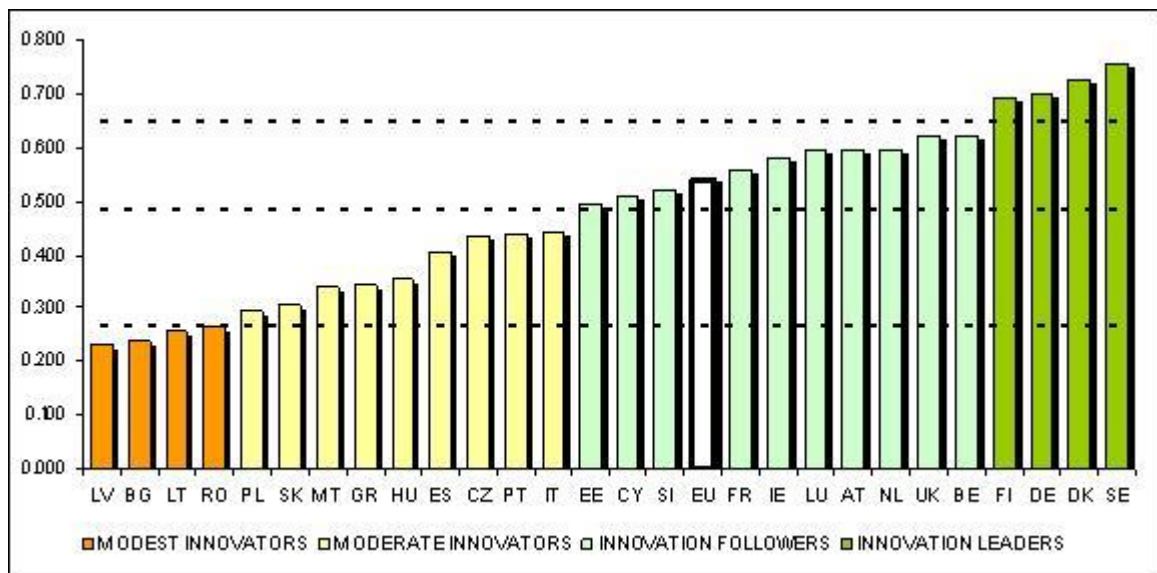
forrás: Transparency International, World Economic Forum

A gazdaság fejlődése a társadalmi tőke milyenségétől függ. Tehát minél alacsonyabb a társadalmi tőke, annál kevésbé lehet versenyképesebb egy adott ország. Mivel az innováció a versenyképesség egyik alappillére, ezért következtetni tudok arra, hogy a kevésbé versenyképes országokban kisebb innovációs hajlam mutatkozik meg. A fentiek alapján elmondható, hogy *minél alacsonyabb a korrupció szintje, annál versenyképesebb az adott gazdaság*; és ugyanez sajnos igaz fordítva is: *minél magasabb mértékű a korrupció adott országban, az annál kevésbé versenyképesebb*. A fent elhangzott állítások eredményeképpen H1 hipotézist igazoltnak tekintem.

3.1. INNOVATION UNION SCOREBOARD

A magyar vállalkozásoknak sok területen vannak hiányosságai, amellet, hogy a gazdaságpolitika sem teremti meg a megfelelő gazdasági feltételeket. A magyar cégek innovációs helyzetét az évről évre megjelenő Innovation Union Scoreboard is bemutatja. Az Innovation Union Scoreboard eredményei bizonyítják, hogy a magyar vállalkozások innovációs teljesítménye messze elmarad az európai uniós átlagtól. Kevesen fordítanak a bevételükből innovációra, kutatás-fejlesztésre. Addig amíg a legversenyképesebb országok tudással, innovációval, magasabb hozzáadott értékkel versenyeznek, addig

nálunk a folyamatos alkalmazkodás, a költség csökkentésére való törekvés jelenti a legfontosabb szempontokat. Miközben a fejlett országokban tudatosan építenek az együttműködések kiépítésére, jelentős szerepe van a stratégiai partnerkapcsolatoknak, magasabb a bizalmi index, addig Magyarországon ezeken a területeken lemaradással kell szembenéznünk. Ennek a folyamatnak eleve nem kedvez a magas korrupció, illetve a bürokrácia, valamint a gazdaságpolitika nem éppen vállalkozásbarát gazdaságpolitikája. Az Innovation Union Scoreboard 2011-es ábrája is alátámasztja a lemaradásunkat, melyet az egyik legfontosabb versenyképesség javító lehetőségben, az innovációban szenvedünk el.

5. ábra: Innovation Union Scoreboard 2011

forrás: <http://ec.europa.eu/>

4. OPEN INNOVATION

4.1. MI A NYITOTT INNOVÁCIÓ?

„Az innováció a siker kulcsává vált a piaci részesedés megszerzésére irányuló versenyszerű küzdelemben, és a fenntartható fejlődés előfeltétele a mai globalizált világban. Az új megoldások egyre nagyobb mértékben igénylik a tudás több forrásból való megszerzését, és a mindenre kiterjedő, korszerű menedzsmentet. A globális értékláncok feletti ellenőrzés megszerzésével a vállalatok termelő és elosztási tevékenységeiket külföldre helyezik ki. K+F tevékenységét is egyre több vállalat külföldön folytatja, hiszen a tudáshoz való hozzáférés már világszerte biztosított.”(OECD, 2008)

„Mivel a globalizáció és a nyitott innováció egyre inkább befolyásolja a nemzeti illetve regionális innovációs rendszerek közti kapcsolatokat, ezért a kormányok napjainkban új kihívásokkal néznek szembe.”(OECD, 2008)

Az open innovation szülőatyja, Henry Chesbrough a következőképpen definiálta a nyitott innovációt:

„Open innovation is a paradigm that assumes that firms can and should use external ideas as well as internal ideas, and internal and external paths to markets, as the firms look to advance their technology. Open innovation combines internal and external ideas into architectures and systems whose requirements are defined by a business model.” / H. Chesbrough, 2003 /(OECD, 2008)

„A modern technikai megoldások sikeressége manapság egyre nagyobb mértékben a heterogén összetételű aktorok és „tudásmezők” összefonódásán, kölcsönös összekapcsolódásán áll, vagy bukik. A legtöbb izolált cég, szervezet már nem tud megbirkózni az összes releváns technológia kifejlesztésével, inkább a külső „tudásforrásokhoz” folyamodnak, azokat próbálják bevonni a belső folyamataikba. Ennek következtében, az innovációs kapcsolatrendszerek, kooperációs hálózatok szintén egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert a tudásintenzív ágazatokban az ipari K+F folyamatok koordinációs eszközeiként”(Csizmadia, 2004)

4.2. A TÁRSADALMI TŐKE SZEREPE A NYITOTT INNOVÁCIÓ GYAKORLATÁBAN

„A nyitott innovációs üzleti modell a társadalmi tőkére épít, melynek lényege, hogy a cég esetenként, vagy rendszeresen használ külső tudást az innováció kezdeti, vagy valamennyi fázisában.”(Csath, 2010:89)

„Henry Chesbrough szerint a fejlesztésnél a nagyvállalatok, további K+F tevékenységbe kezdés helyett egyre inkább a piac felé fordulnak, megkeresik és megveszik a szükséges tudást, és ezzel szereznek előnyt. A nyílt innováció a tudásnak a vállalat falain keresztül való célirányos be -, és kiáramlásának felhasználása abból a célból, hogy felgyorsítsák a belső innovációt, és kiterjesszék a piacokat annak külső felhasználására.”(Pörzse, 2011:59)

Chesbrough és Vanhaverbeke szerint a nyitott innovációs modell:

- „magnöveli a képzett mérnökök és tudósok mobilitását
- alkalmazása során egyre fontosabb tényezővé válik a kockázati tőke
- hozzájárul a tudás szélesebb körű elterjedéséhez az egész világon
- fokozottabb minőséget eredményez az egyetemi kutatásokban
- növeli a versenyhelyzetet a vállalatok között azok termékpiacain.”(Chesbrough–Vanhaverbeke, 2011:6)

Tehát a nyitott innováció csak olyan társadalmakban tud kiteljesedni, ahol az oktatási rendszer magasan képzett munkaerőt képez, valamint a tudásmunkások rendkívül mobilak.(Vanhaverbeke et. al., 2012:9)

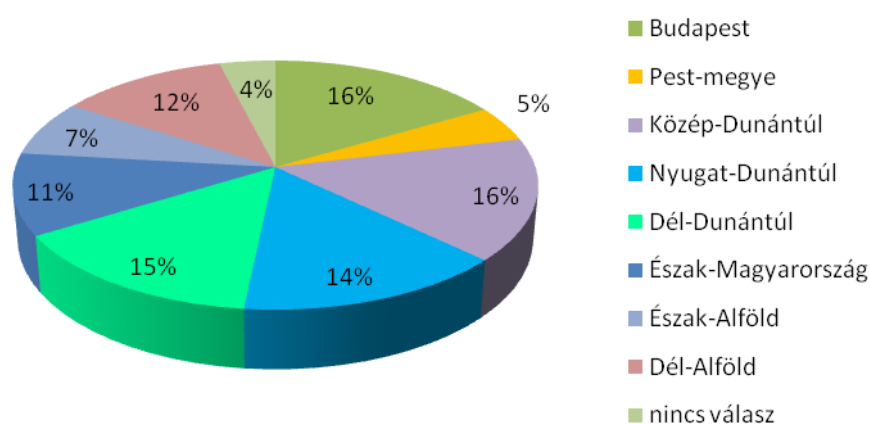
„Chesbrough a nyitott innovációval kapcsolatban egy hosszabb távú szemléletről beszél. A nyitott innovációt olyan folyamatnak tekinti, amely a külső ötletek és ismeretek mellett magában öleli a belső K+F folyamatokat is. Ez teremt lehetőséget az új módszerek, új lehetőségek átvételére és segítségükkel az értékteremtésre. Chesbrough ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy a vállalkozásoknak továbbra is nehéz és fáradságos munkát kell végeznie annak érdekében, hogy az ígéretes kutatási eredményeket a fogyasztói igényeknek megfelelő termékké és szolgáltatássá alakíthassa.”(Chesbrough, 2003:41)

5. GAZDASÁGI REVITALIZÁCIÓ

„A megfelelő kapcsolatokkal rendelkező vállalkozás segítséget kaphat innovációs tevékenységeinek megvalósításához. Megbízható és megfelelő helyről szerezhetsz ötleteket, szaktudást, vagy bármilyen más erőforrást, amely az innovációs folyamatokhoz szükséges lehet. A gazdasági revitalizáció az üzleti és gazdasági folyamatok újragondolását és végső soron újraátalakítását jelenti. A folyamatok újraszervezése, a vállalati működés átalakítása, vagy egy – egy jelentősebb változtatás nem valósítható meg úgy, hogy mögötte nagyfokú bizalmatlanság, ellenállás, kockázatkerülés húzódik meg. Ezek a tényezők mind –mind akadályozhatják a jövőre vonatkozó elképzeléseink beteljesülését, és nem utolsósorban negatívan befolyásolhatják az elvárt eredmények alakulását. Akár nemzeti akár vállalati szinten kerül sor a változtatásra (revitalizációra), a társadalmi tőke állapota meg fogja határozni annak teljes folyamatát. Egyértelműen látható, hogy ezek olyan paramétereket jelentenek, amelyek alapjaiban véve határozhatják meg az innovációs folyamatokat. Sőt messzebbre nézve azt is mondhatjuk, hogy a gazdasági revitalizáció lényegében az innovációval, az innovatív szemléletünkkel áll igen szoros egyenes arányosságban. (Varga, 2012:19 - 20). A revitalizáció végső soron úgy működik, mint egy emberi szervezet, azaz ha egy tényező megváltozik, az kihatással lesz mindenre.

6. ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatásom során azt vizsgáltam, hogy mi jellemző a hazai cégekre a nyitott innováció és a társadalmi tőke szempontjából. *Kérdőíves primer kutatást* végeztem hazai kis – és közepes vállalkozások körében. A megkeresett cégek szerepelnek a magyar kereskedelmi és iparkamara üzleti adatbázisában. A 28 kérdésből álló kérdőívet a 2011.12.08 – 2012.03.30-ig terjedő időszakban 151-en töltötték ki. Az ország minden régiójából érkeztek kitöltések.

6.ábra: Mely régió(k)ban működik a vállalkozása?

forrás: önálló kutatás

A kérdőív egyaránt tartalmazott nyitott kérdéseket, értékelő skálákat, illetve zárt kérdéseket. Az értékelő skálákat egytől ötig terjedő skálán értékelhették a vállalkozások, ahol az egyes érték a legalacsonyabb, vagy a nem jellemző, míg az ötös érték a legmagasabb, illetve leginkább jellemző állapotot jelentette.

7. EREDMÉNYEK

A vizsgálat első pontja az alábbi két kérdés elemzésével foglalkozik, melyeket egytől ötig terjedő skálán lehetett értékelni:

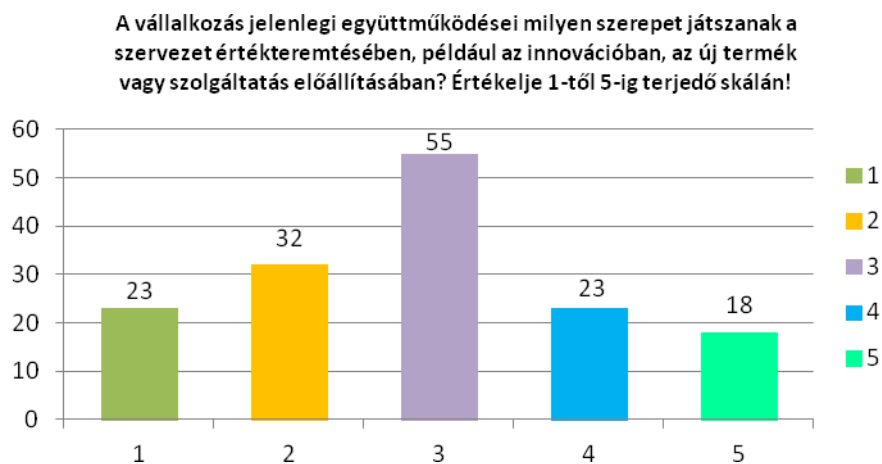
1. Ön szerint hogyan jellemezhető az üzletfelek közötti bizalom a cégek hazai gazdasági kapcsolataiban?
2. Ön szerint a jelenlegi gazdaságpolitika számára mennyire jelent stratégiai prioritást a társadalomban és az üzleti életben meglévő bizalom szintjének javítása?

Az értékek egyik esetben sem érik el a közepes szintet. Mindez arra utal, hogy a megkérdezett vállalkozók szerint hazai gazdasági kapcsolatokban a bizalom szintje alacsony, a gazdaságpolitika számára nem jelent stratégiai prioritást ennek erősítése. Már önmagában ez az eredmény is előrevetíti azt a megállapítást, mely szerint a társadalmi tőke nem jellemezhető a legmagasabb szinten hazai vonatkozásban. A további eredmények azonban még inkább meggyőzhetnek minket a társadalmi tőke alacsony szintjéről. A következő kérdésre meglehetősen kevés építő jellegű javaslat érkezett: Ön szerint mivel lehetne leginkább javítani az együttműködés és a bizalom szintjét a hazai gazdaságban? Néhányan említették csak, hogy szervezeti és gondolkodásmódbeli változásokra lenne szükség mind a vállalkozások, mint az emberek esetén. A legtöbb válaszadó a közterhek mértékére és egyéb pénzügyi problémákra panaszkodott a válaszadás során. Többen használták a megbízhatatlan kifejezést a kifizetések teljesítésével kapcsolatban. A válaszadók egy része szigorúbb feltételekhez kötné a cégalapítást, és szeretne belelátni üzleti partnerei cégeinek működésébe. Ez rávilágít arra a tényre, hogy bár a bizalom szintjének javítását fontosnak tartják a magyar vállalkozások, az együttműködés kérdését nem kezelik kiemelten. A magyar piacon nagy létszámban jelenlévő mikrovállalkozások szinte kizárólagosan azzal a céllal jönnek létre, hogy a vállalkozó munkahelyet teremtsen magának. A cégek csak a konkurenciát látják egymásban, fejlődni viszont nem akarnak, kizárólag a külső környezettől várják a megoldást.

A vállalkozás célja a profitszerzés, a működés hosszú távú fenntartása. Ezt hirdeti a klasszikus elmélet a vállalkozás céljairól. Ezt az elméletet azonban fokozatosan felváltja

az a megközelítés, mely szerint a vállalkozás csak akkor lehet igazán sikeres, ha valamennyi érintettje számára értéket tud teremteni. Az értékteremtésnek a belső és a külső szereplők számára is meg kell valósulnia, ez azonban csak úgy képzelhető el, ha az együttműködések és kapcsolatok harmonikusak, a bizalom magas szintű, a kapcsolatok hosszú távúak. A fenti eredmények ismeretében *H2 hipotézist*, - mely szerint a bizalom alacsony szintje csökkenti a vállalkozások együttműködési hajlandóságát- *igazoltnak tekintem*. Az értékteremtésben a társadalmi tőke ugyanolyan fontos jelentőséggel bír. Nemcsak arról van szó, hogy a vevőnek megfelelő terméket vagy szolgáltatást kell előállítani. Biztosítani kell, hogy a vállalkozás mikro-, mezo-, és makrokörnyezete számára is képes legyen az értékteremtésre. Ehhez pedig szükség van a partnerekkel való szorosabb és állandó jellegű együttműködésre. Az innovációban az open innovation mellett már a user innovation fogalma is elterjedőben van. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozás már az innováció kezdeti szakaszától kezdve is együttműködhet a vevőivel, hogy olyan termék alakuljon ki az innovációs folyamat végtermékeként, amely a vevői szükségletet a legmagasabb szinten tudja kielégíteni.

A vállalkozások mindössze 27%-a gondolja úgy, hogy az együttműködés jelentős szerepet játszik a cég értékteremtésében. Az eredmény rámutat arra a tényre, hogy a magyar vállalkozók többsége még nem ismerte fel, hogy az együttműködéssel növelni lehet a szervezet hatékonyságát, amely a felek egyedi és másként nehezen hasznosítható eszközeinek egyesítéséből adódik.

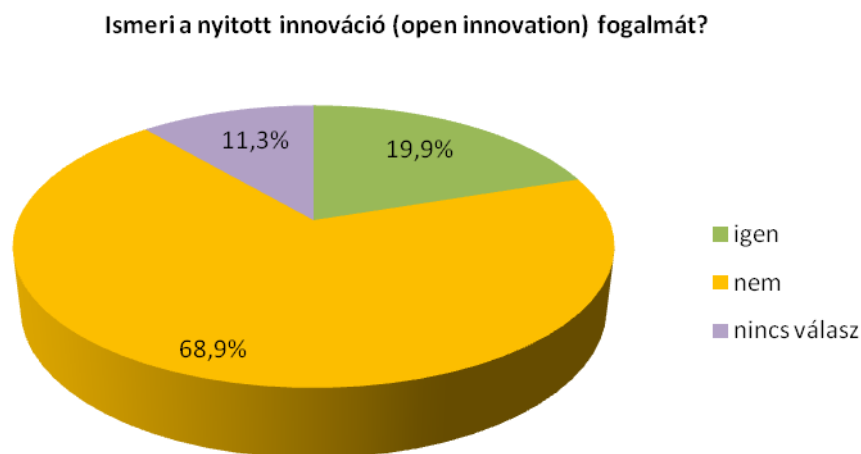

7. ábra: Az együttműködés szerepe az értékteremtésben

forrás: önálló kutatás

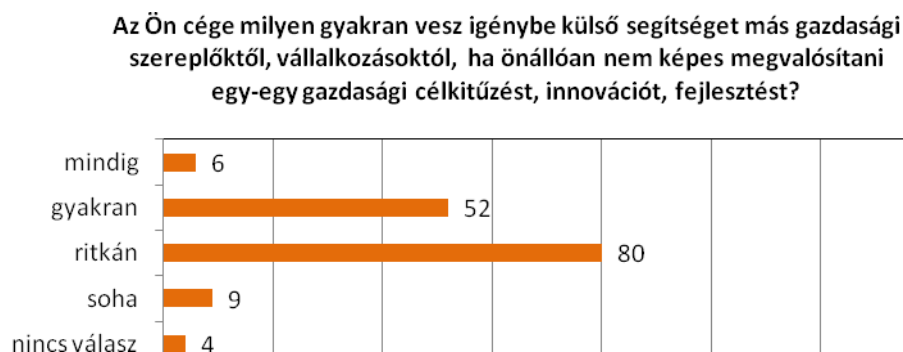
A cégek több mint fele ritkán vesz igénybe külső segítséget más gazdasági szereplőktől, ha önállóan nem képes megvalósítani egy-egy gazdasági célkitűzést. Ez igazolja előző feltevésem, miszerint a vállalkozásokra nem igazán jellemző, hogy új értékek teremtése érdekében működjenek együtt. Valószínűleg az együttműködés fogalmát a válaszadók nem értelmezik helyesen. A cégek sok esetben nem is tudják, milyen lehetőségeik lennének, melyet bizonyítanak a 6. kérdésre (Mely szereplőkkel lenne fontosabb a szorosabb együttműködés a vállalkozás magasabb gazdasági eredményeihez?) adott válaszok. Sok esetben hivatkoznak a vevőkre, vagy egyáltalán arra, hogy nem tudják, de a kedvezőtlen jogszabályokat is többször említik.

Kutatásom egyik kérdése arra irányult, hogy a magyar vállalkozások ismerik-e a nyitott innováció fogalmát. A cégek kevesebb, mint 20%-a válaszolt igennel. A vizsgálat alapján kijelenthetjük, hogy a magyar vállalkozások jelentős többsége nem ismeri a nyitott innováció fogalmát.

8. ábra: Nyitott innováció fogalmának ismerete

forrás: önálló kutatás

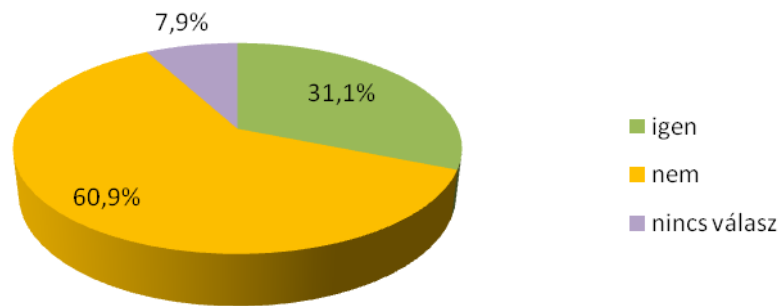
9. ábra: Külső segítség igénybevételének gyakorisága

forrás: saját kutatás

„Egyre mélyrehatóbban érezzük, hogy valamennyien egyetlen, globális társadalom tagjai vagyunk, amelyben nemcsak egymástól való függésünk, hanem egymásrautaltságunk is fokozódik – mutat rá *Lesslie Newbigan*, a 20. század végének vitathatatlanul meghatározó teológusa.” (Tomka, 2009:18) Napjaink gazdasága és egyben társadalma is átalakulóban van. Előtérbe kerülnek a korábban nem ismert, megfoghatatlannak tekintett értékek, mint például a *humán tőke*, a szervezeti tudás. A tudásalapú gazdaságokban csak azok a szervezetek életképesek, amelynek korszerű tudásuk van, és azt hasznosítani tudják. Tehát a szervezeteknek is tudásalapúvá kell válniuk versenyképességük megőrzése érdekében.

Az ötletek, a tudás nagyon sok esetben külső forrásból származhat, amelyet csak akkor tud megszerezni a vállalkozás, ha a tudásbirtokosokkal kiépített kapcsolatrendszere van. A tudás ma alapvető versenyképességi tényező, hiszen e nélkül nem lennének képesek a folyamatos fejlesztésekre, ugyanis az innováció is tudásigényes tevékenység. Azok a vállalkozások, amelyek a tudásmegosztásban közreműködnek, amelyek kapcsolatokkal rendelkeznek felsőoktatási intézményekkel, kutatóhelyekkel, könnyebben juthatnak új ismeretekhez, mint kapcsolati hálóval nem rendelkező társaik. Az ábrából kiderül, hogy például egyetemekkel, főiskolákkal a megkeresett cégek többsége nem rendelkezik kapcsolattal. A kérdőívekből az is jól kitűnik, hogy ezek a cégek milyen forrásból szerzik meg az új ismereteket, vagy az új információt a piacról. Internetet használnak, szakmai kiadványokat olvasnak, és konferenciákra járnak a leginkább. Ez azonban egy ilyen dinamikusan változó környezetben nagyon kevésnek bizonyul. Mindez a versenyképességet is alapvetően befolyásolja.

Az Ön cégének vannak-e kapcsolatai egyetemekkel, főiskolákkal, kutatási intézményekkel?

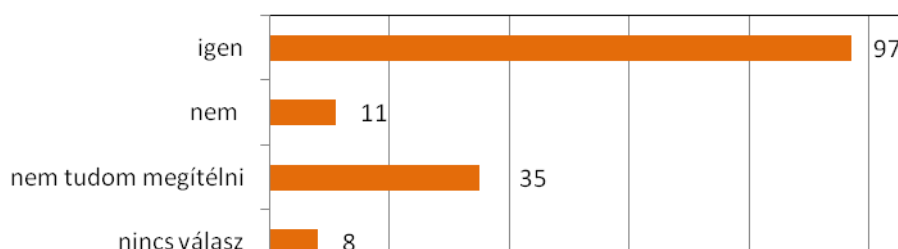

10. ábra: Kapcsolatok egyetemekkel, főiskolákkal, kutatási intézményekkel

forrás: önálló kutatás

Egy érdekes ellentmondással találkozunk akkor, amikor arról kérdeztem a hazai vállalkozókat, hogy tudatosan fordulnak-e olyan szereplők felé, ahonnan tudást, új ötletet szerezhethet a vállalkozás!? Erre a legtöbb cég azt nyilatkozta, hogy igen, mi tudatosan fordulunk más szereplők felé. Azonban ezek a szereplők maximum a vevőkre és a beszállítókra terjednek ki, amint az egy másik kérdésből kiderül. Szintén ellentmondásosak az erre a kérdésre adott válaszok abból a szempontból, hogy a korábbi eredmények azt mutatták, a magyar cégek valóban nem működnek együtt másokkal. Az ötleteket, az új ismereteket leginkább internetről gyűjtik, vagy szakmai rendezvényekre járnak és szakirodalmat olvasnak. A tudásmegosztás, az új ötletek szerzésére, kölcsönös előnyök kiaknázására irányuló együttműködés nem képezi részét a vállalkozók elsődleges célkitűzéseinek. Fentiek alapján a **H3 hipotézist igazoltnak tekintem**. A magyar vállalkozások nem hogy nem alkalmazzák, nem is ismerik a nyitott innováció fogalmát.

Tudatosan fordul-e az Ön cége olyan szereplők felé, ahonnan tudást, új ötleteket, új megoldásokat szerezhethet a vállalkozás?

11. ábra: Tudatos-e az együttműködés?

forrás: önálló kutatás

7.1. ÖSSZEFÜGGÉSEK KERESÉSE AZ EGYES TÉNYEZŐK KÖZT

Az SPSS Statistics program lehetővé teszi, hogy ábrázolni tudjunk az egyszerre több kérdésre adott válaszokat is. Két kérdést ábrázoltam egyszerre a következő táblázat segítségével. A két kérdés a következő volt:

- Ön cége milyen gyakran vesz igénybe külső segítséget más gazdasági szereplőktől, vállalkozásoktól, ha önállóan nem képes megvalósítani egy-egy gazdasági célkitűzést, innovációt, fejlesztést?
- Ismeri a nyitott innováció (open innovation) fogalmát?

A táblázatból látható, hogy azok a cégek amelyek ismerik a nyitott innovációt, azok között nem találunk egyetlen olyan céget sem, amely sohasem vesz igénybe segítséget más gazdasági szereplőktől. A nyitott innovációt ismerők picivel nagyobb része ritkán, míg kisebb arányuk mindig, vagy gyakran folyamodik segítséghez. A nyitott innovációt nem ismerők között már találunk olyan cégeket, akik sohasem vesznek segítséget igénybe más gazdasági szereplőktől. Legnagyobb arányban ritkán folyamodnak segítséghez, ettől nem sokkal marad el a gyakran vagy mindig segítséghez fordulók aránya. Az elemzés arra nem ad választ, hogy alkalmazzák-e is a nyitott innovációs szemléletet, csupán az ismeret meglétének igazolására szolgál.

3. táblázat: Nyitott innováció fogalmának ismerete és külső segítség igénybevétele közti kapcsolat

Az Ön cége milyen gyakran vesz igénybe külső segítséget más gazdasági szereplőktől, vállalkozásoktól, ha önállóan nem képes megvalósítani egy-egy gazdasági célkitűzést, innovációt, fejlesztést? * 22) Ismeri a nyitott innováció (open innovation) fogalmát?

		22) Ismeri a nyitott innováció (open innovation) fogalmát?		Összesen
		igen	nem	
9) Az Ön cége milyen gyakran vesz igénybe külső segítséget más gazdasági szereplőktől, vállalkozásoktól, ha önállóan nem képes megvalósítani egy-egy gazdasági célkitűzést, innovációt, fejlesztést?	gyakran	12	38	50
	mindig	1	4	5
	ritkán	17	54	71
	soha	0	6	6
Összesen		30	102	132

forrás: SPSS OUTPUT

A következő táblázatban azt vizsgáltam, hogy milyen összefüggés mutatható ki a nyitott innováció fogalmának ismerete és aközött, hogy adott vállalkozásnak vannak-e kapcsolatai felsőoktatási intézményekkel, valamint kutatási intézményekkel.

Az elemzésből látható, hogy a nyitott innovációt nem ismerők közül kiemelkedő azok aránya, akiknek nincs a tudásbirtokosokkal kiépített kapcsolata. Kevesebb, mint 30%-ról mondható el, hogy rendelkezik ilyen jellegű kapcsolati tőkével. A fogalmat ismerők körében ez a megoszlás minimális eltéréssel egyenlő. Mint fentebb is említettem a vizsgálat a nyitott innováció alkalmazására vonatkozólag nem ad választ, ám az eredmények alapján következtethetünk arra, hogy az azt ismerők nagyobb arányban fogják döntéseiket annak szemlélete alapján meghozni.

4. táblázat: Nyitott innováció fogalmának ismerete és felsőoktatási valamint kutatási intézményekkel való kapcsolat összefüggései

10) Az Ön cégének vannak-e kapcsolatai egyetemekkel, főiskolákkal, kutatási intézményekkel? *

22) Ismeri a nyitott innováció (open innovation) fogalmát?

		22) Ismeri a nyitott innováció (open innovation) fogalmát?		Összesen
		igen	nem	
10) Az Ön cégének vannak-e kapcsolatai egyetemekkel, főiskolákkal, kutatási intézményekkel?	igen	15	29	44
	nem	14	69	83
	nincs válasz	1	6	7
Összesen		30	104	134

forrás: SPSS OUTPUT

8. ÖSSZEGZÉS

*„Mikor fogunk már összefogni?
Mikor mondunk már egy nagyot,
Mi, elnyomottak, összetörtek,
Magyarok és nem-magyarok?”
/Ady Endre: Magyar jakobinus dala/*

Napjainkban jelentősen kiszélesedtek a gazdálkodás feltételei, a vállalkozások kénytelenek alkalmazkodni az egyre komplexebb gazdasági környezethez. Ma **aki kimarad, lemarad!** Az erőforrások végeessége miatt a kívánt gazdasági eredmények eléréséhez szükséges a vállalkozásoknak együttműködni. Az lesz a sikeres vállalkozás, amely minél szélesebb körű kapcsolatrendszer tud kialakítani a környezetével, és azok mutatkoznak ma a legjobban teljesítő országoknak, ahol ez a kapcsolatháló legsűrűbben átszövi a gazdaságot. Ez a háló, azaz a hálózatos piacgazdaság hasonlóképpen működik, mint bármelyik kommunikációs csatorna, csak a közvetítő közeg szerepét a társadalmi tőke tölti be. Minél erősebb a társadalmi tőke mértéke, annál könnyebbé válhat a változtatás.

Kutatásom egyértelműen rámutatott, hogy a társadalmi tőke szintje ma Magyarországon alacsony szinten jellemezhető. A gazdasági élet szereplői között hiányzik a megfelelő szintű bizalom ahhoz, hogy együttműködések alakítsanak ki. A bizalom hiánya egyben a korrupció melegágya, melynek szintje mint szekunder kutatásaim során kiderült, egyértelműen regresszív korrelációs kapcsolatban állt az ország versenyképességével.

A tendenciák sajnos azt mutatják, hogy egy kevésbé versenyképes országban az innováció és ezáltal az innovatív hajlam csökkenését a hibás gazdaságpolitikával fokozzák is! Magyarországon évről – évre csökkentik az oktatásra és az innovációra szánt költségeket. Ahol nincs megfelelő minőségű oktatás, ott alacsonyabb szintű szellemi tőkét fognak képezni; a humán tőke állapota, pedig alapvetően fogja befolyásolni a versenyképesség alakulását, jelen esetben negatív irányba.

Dolgozatom három hipotézis vizsgálata köré építettem, amelyeket egyértelműen sikerült igazolnom kutatásom során. Az alacsony társadalmi tőke velejárójaként alacsony az általános bizalmi szint az országban, ez rányomja a bélyegét az együttműködések jellegére is. Magyarországon a vállalkozások elsősorban nem az innováció miatt

működnek együtt. A korrupció évről – évre növekszik, mi pedig egyre rosszabb pozíciót foglalunk el a versenyképességi listán. A kérdés már csak az, hogy ha nem működünk együtt egymással, és nem járunk élen az innovációban, akkor mivel fogjuk a gazdaság és a vállalkozások működését versenyképesebbé tenni?

A legnagyobb probléma ma a vállalkozói hozzáállással van, illetve a vállalkozási szerkezet sem segít, az úgynevezett mikrovállalkozások aránya meghaladja a 95% - ot.⁴ Ma ezeknek a vállalkozásoknak a többsége azért jön létre, hogy a tulajdonos munkahelyet teremtsen magának. Gyakorlatilag fel sem merül bennük, hogy a külső segítség nem csak anyagi forrás lehet, mivel fejlődni ők maguk sem akarnak, a segítséget kizárólag a külvilágtól várják. Ez a hozzáállás az élet más területén is megfigyelhető a magyar embereken, ennek okait szintén a társadalmi tőke milyenségében és a kulturális programozottságban kereshetjük. Versenyképességünk javításához elengedhetetlen lenne a társadalmi tőke erősítését megcélzó intézkedések hatékony véghezvitele állami szabályozás által, ám hazánkban sajnos ez hiányzik! A kulturális jegyeink nem kedveznek a folyamat gyorsításában, mivel erősen bizonytalanságkerülő ország vagyunk. A hazai vállalkozók többségére abszolút nem jellemző a stratégiai gondolkodás, és amíg ez nem változik jelentősen, addig a versenyképességünk sem fog látványosan erősödni!

⁴ www.ksh.hu (letöltve:2012.10.09.)

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Chesbrough, H: The New Era of Open Innovation. *MITSloan Management Review*, Spring 2003. Vol 44. Nr. 3. p. 41.
- Chesbrough, H. – Vanhaverbeke, W. (2011): *Open Innovation and Public Policy in Europe*. ESADE Business School, p.6.
- Csath, M. (2010): *Versenyképesség-menedzsment*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Csath, M. (2010): *Versenyképesség – menedzsment*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, p. 89., 114.
- Csath, M. (2011): *Üzletimodell – innováció*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, pp. 87–88.
- Csizmadia, Z. (2004): *Az innováció hálózati alapú megközelítése*. MTA, p. 1. www.socialnetwork.hu (letöltve: 2012.11.02.)
- Hofstede, G. és Hofstede, G. J. (2008): *Kultúrák és szervezetek: Az elme szoftvere*. VHE Kft, Pécs
- Kerek, Z. et. al., (2004): *A hálózatok és klaszterek szerepe a regionális versenyképesség javításában*. www.eskuvoborze.hu (letöltve: 2012.03.05.)
- OECD (2008): *Open Innovation in Global Networks*. www.oecd.org (letöltve: 2012.03.06.)
- Orbán, A.–Szántó, Z. (2005): Társadalmi tőke. Erdélyi társadalom – 3. évfolyam 2. szám http://erdelyitarsadalom.adatbank.transindex.ro/pdffok/et6-4_tanulmany_1_4.pdf (letöltve: 2012.03.06)
- Pörzse, G. (2011): *Kutatásszervezés és innovációmenedzsment az egészség - és élettudományok területén*. Semmelweis Kiadó, Budapest, p. 59.
- Szabó, A. (2011): *Társadalmi tőke*. Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi és Gazdasági Kar Doktori Iskola, Kutatási fórum beszámoló, Debrecen
- TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Rt. (2005): *A társadalmi tőke növelésének lehetőségei fejlesztéspolitikai eszközökkel*. Fejlesztéspolitika társadalmi hatásai 4., Budapest www.tarki.hu (letöltve: 2012.03.05)
- Tomka, J. (2009): *A megosztott tudás hatalom*. Harmat Kiadó, Budapest – 2009, p. 18.

- Vanhaverbeke, W. et. al., (2012): *Open innovation in SMEs: How can small companies start – ups benefit from open innovation strategies?*, Management School, p.9.
- Varga, J. (2012): *A társadalmi tőke és az evolucionizmus szerepe a hazai vállalkozások innovációs folyamataiban: a nyitott innováció*. Magyar Innovációs Szövetség, Budapest, p. 9., pp.19–20.
- World Economic Forum (2012): *The Global Competitiveness Report 2012-2013*. <http://www3.weforum.org> (letöltve: 2012.10.30)

Internetes források

- <http://ec.europa.eu/> (letöltve: 2012.11.09.)
- <http://geert-hofstede.com/> (letöltve: 2012.03.05)
- <http://www.ksh.hu/> (letöltve: 2012.11.09)
- <http://www.timeshighereducation.co.uk> (letöltve: 2012.11.09)
- <http://www.transparency.hu/> (letöltve: 2012.04.02)